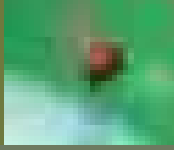

Psikoloji

Mustafa Doğan KARACOŞKUN*

İHTİRASIN PANZEHİRİ: İLAHÎ AŞK

Günümüz insanı, gittikçe artan bir yabancılaşma ve yalnızlık duygusu yaşıyor gözükmektedir. Tüketim çılgınlığı, ihtiras ve dünyevî tutkular, benliklerimizi baştanbaşa öylesine kuşatmış durumda

ki, çok daha soyut ve kutsal kabul edilen sevgi, aşk, maneviyat gibi çeşitli yaşantıların bile olması gerektiği gibi yaşadığını söylemek pek mümkün değildir. Maalesef çağdaşlık kabul edilen kimi an-

layışlara göre, yalnızlık ve yabancılaşmayı aşmak için, daha fazla zengin olma, makam ve mevkileri yükseltme ve karşı cinsle kısa süreli meşru yahut gayri meşru ilişkilere dayalı birliktelik gibi yöntemler tercih edilmektedir. Her yeni alınan eşya veya mülkün insana güvenlik, esenlik ve mutluluk sağlaması beklenmektedir. Bulunulan makam ve mevki ne olursa olsun, mutluluk ve huzur hep bir üstteki makam ve mevkii elde etmekte imiş gibi algılanmaktadır. Sevgi ve aşk kelimelelerinin içi boşaltılarak, evlilik kurumu bile bir servet ve prestij artırımı aracı haline dönüşmektedir. Evlilik ilişkilerinde çokça gözlenen şey, eşini, sahip olunan ve hükmedilen bir mal gibi görme eğiliminin artmasıdır.

Bu derece bencil ve sadece kendine odaklı düşünce yönelimli günümüz insanı, bütün bu süreçlerin karşılığında, belki dünyaya ait arzu ettiklerinin daha fazlasına da sahip olmuş olabilir. Ama görülen o ki bu bitimsiz ihtiraslar, insanları huzurlu ve mutlu etmeye yetmemekte; hatta sürekli tedirgin ve sıkıntılı hale getirmektedir. Çünkü bencil karakterli insan, kendi kendisinden hoşnut olmayan, kendisi ile uyum içine giremeyen, anlaşamayan ve çatışan bir kimse olup, içsel huzuru ve kendine güveni eksiktir.¹ Bu eksikliği giderip tatmine ulaşabilmek için, sürekli olarak çevresindeki her şeye ihtirasla saldırıp, hep daha fazlasını isteyen şımarık bir çocuk gibi davranma eğilimi içinde olmaktadır. Hatta bu karaktere sahip kimi bireyler, mevcut ihtiraslarını kamuflaj yoluyla gözden kaçırarak, ne yazık ki dindarlık, vatan ve millet sevgisi gibi maskeler altında gerçekleştirilmekte. Bu nedenle eleştirilmekten kaçan, yalnızlık, korku ve güvensizlik duygularının açığa çıkmasını istemeyen günümüzün bu narsistik insan tipi, en küçük bir engellenme yahut kaçınılmayan çatışmalarda stres, daha ileriki aşamalarda da depresyon yaşamaktan kaçamamaktadır.

İslâm'ın insanın dünyaya bakışı ile ilgili ilkeleri, tümüyle, az önce bahsedilen anlayışın dışındadır. İslâm, daha fazlasına sahip olmayı değil, sürekli vermeyi ve sade yaşamayı emreder. İnsanın kendisini mal-mülk açısından değil, erdemler ve içsel olgunluk açısından geliştirmesini hedef-

ler. Bunun yolu da ilk başta her şeye ilahi aşk ve muhabbetle bakabilmekten geçer. Çünkü iç dünyasını zenginleştiren insanlar, mal-mülk sahibi zenginlerin aksine, tüketen değil üreten, bencil değil fedakâr olurlar. Nitekim aşk, büyük sufi Mevlâna'da da her türlü bencilliği ortadan kaldıran barış, esenlik ve güzelliklere kapı açan bir mutluluk kaynağı olarak görülür:

*“Aşk sayesinde arı iğnesi bal olur
Aşk sayesinde aslanlar, fare gibi zararsız olur
Aşk sayesinde hastalık sağlık olur
Aşk sayesinde öfke, merhamete dönüşür”²*

İşte bu iklimin insanları, dünyevî ihtirasları olmadığı için, sahip olduklarına sevinmeyip onlardan hiç zorlanmadan vazgeçebilirken, sahip olmadıkları için asla üzülmezler. Kendilerini her zaman güvende ve mutlu hissederler. Dayandıkları güç, dünyevî otorite ve sahip oldukları malları değil, inandıkları kutsal varlık olan Yüce Yaradan'dır. Bu insanlar, Allah'ın rızası dışında kayguları olmadığı için, çalışıp üretirlerken sık sık stres ve çatışmalar yaşamazlar. Yaradan ve yarattıklarına karşı yoğun bir muhabbet duygusu içinde oldukları için, iyilikseverlik, müsamaha ve alçakgönüllülük gibi erdemleri doğaçlama bir şekilde davranışlarına yansıtırlar. Bu tür benlik gelişimi ilahi muhabbet merkezli olan insanlar, salt kendilerini geliştirmek, huzurlu ve mutlu olmakla kalmaz, çevrelerinin de huzurlu ve mutlu olması için çaba harcarlar.

Sonuç olarak, hubb-u dünyayı gönlünden çıkaran ve insanî yetilerini geliştiren insan, “Ölmeden önce, ölüünüz” buyruğuna uymuş olacaktır. Arzu ve ihtiraslarını öldürerek, olgun bir benlik gelişimi elde edecek, bencilliğin dar kalıplarının dışına çıkabilecektir. Zaten bu yola tüm benliği ile bir girerse, dünyada huzur ve mutluluk elde etmekle kalmayacak, ebedi saadete ulaşacaktır.

Dipnot

* Doç. Dr.

- 1 Erich Fromm, *Yaşama Sanatı*, çev. Aydın Arıtan, İstanbul, 1997.
- 2 A. Reza Aresteh, *Mevlana Celaleddin Rumi'nin Kişilik Çözümlemesi, Aşkta ve Yaratıcılıkta Yeniden Doğuş*, çev. Bekir Demirkol, İbrahim Özdemir, Ankara, 2000, s. 65.